

Μονομελές Πρωτοδικείο Βέροιας: 33/99

Πηγή: Αρμενόπουλος 2000, σελ. 241

Εργατικό ατύχημα - Έννοια - Αξίωση για χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης -. Το ποσό της χρηματικής ικανοποίησης καθορίζει το Δικαστήριο κατά την ελεύθερη κρίση του. Η αγωγή υπόκειται σε δικαστικό ένημο, γιατί βάση της δεν είναι ο ν. 551/1915, αλλά οι διατάξεις του άρθρου 914 ΑΚ. Ένσταση συνυπαιτιότητας. Η συνυπαιτιότητα του παθόντος λαμβάνεται υπόψη κατά την επιμέτρηση του ύψους της ηθικής βλάβης. Όταν η αγωγή στηρίζεται στις διατάξεις του ν. 551/1915, δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 300 ΑΚ. (Ν. 551/1915 914, 922, 932, 300 ΑΚ).

Πρόεδρος: Γεώργιος Μίντσης

Δικηγόροι: Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Τόλιος – Π. Παυλίδης

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 551/1915, όπως κωδικοποιήθηκε με το β.δ. 24.7/25.8.1920 "περί κωδικοποίησης των νόμων περί ευθύνης προς αποζημίωση των εξ ατυχήματος εν τη εργασία παθόντων εργατών ή υπαλλήλων" και εξακολουθεί να ισχύει μετά την εφαρμογή του ΑΚ, κατά το άρθρ. 38 ΕισΝΑΚ, σε συνδυασμό προς τις διατάξεις των άρθρ. 34 παρ. 2 και 60 παρ. 3 α.ν. 1846/1951, ως ατύχημα από βίαιο συμβάν, το οποίο συμβαίνει σε εργάτη ή υπάλληλο των εργασιών ή επιχειρήσεων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και εκείνες των βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργοστασίων, στις οποίες γίνεται χρήση μηχανικών εργαλείων, θεωρείται κάθε βλάβη του σώματος ή της υγείας, η οποία είναι αποτέλεσμα βίαιης και αιφνιδίας επενέργειας εξωτερικού αιτίου και επήλθε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή πριν ή μετά απ' αυτήν, αλλά εξ αφορμής αυτής. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 71, 299, 928, 662, 914 και 932 ΑΚ, προκύπτει ότι σε περίπτωση εργατικού ατυχήματος που οφείλεται σε αμέλεια είτε των καταστατικών οργάνων του εργοδότη είτε των προσώπων που προστήθηκαν απ' αυτόν, τα οποία παρέλειψαν να ρυθμίσουν σύμφωνα με το άρθρο 662 ΑΚ τα σχετικά με την εργασία και το χώρο παροχής αυτής, καθώς και τα σχετικά με τις εγκαταστάσεις και τα μηχανήματα ή εργαλεία, έτσι ώστε να προστατεύεται η ζωή και η υγεία του εργαζομένου, παρέχεται στον τελευταίο αξίωση για πληρωμή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, η οποία βασίζεται στην αδικοπραξία που εμφοιλόχρησε (αντίθετα, η αποζημίωση της υλικής ζημίας του παθόντος ρυθμίζεται από το ν. 551/1915). Εξάλλου, από τη διάταξη του άρθρου 922 ΑΚ, που ορίζει ότι ο κύριος ή ο προστήσας κάποιον άλλο σε μία υπηρεσία ευθύνεται για τη ζημία που ο υπηρέτης ή ο προστηθείς προξένησε σε τρίτον παράνομα κατά την υπηρεσία του, σαφώς συνάγεται ότι ο προστήσας ευθύνεται για τις ζημίες που προξενήθηκαν παράνομα σε τρίτον κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας που ανατέθηκε σ' αυτόν. Ακόμη, ευθύνεται και όταν τις ζημίες αυτές προξένησε ο προστηθείς με την ευκαιρία της εκτελέσεως της υπηρεσίας του αυτής ή κατά κατάχρηση αυτής και κατά παράβαση των οδηγιών που δόθηκαν σ' αυτόν, καθώς και για κάθε πράξη του, αρκεί μόνο αυτή η ενέργεια να βρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με την άσκηση της υπηρεσίας που του ανατέθηκε (βλ. ΑΠ 1107/1987 ΕΕργΔ 47.305, ΑΠ 401/1987 ΕΕργΔ 47.123, ΕφΑθ 5582/1991 ΕΕργΔ 51.514). Τέλος, το ποσό της εύλογης χρηματικής ικανοποίησης καθορίζει το Δικαστήριο κατά την ελεύθερη κρίση του, βασιζόμενο στους κανόνες της κοινής πείρας και λογικής και συνεκτιμώντας όλες τις συντρέχουσες περιστάσεις, όπως τις συνθήκες, το είδος, το μέγεθος και τις συνέπειες του ατυχήματος, το βαθμό του πταίσματος και την περιουσιακή, κοινωνική και οικογενειακή κατάσταση των μερών (βλ. ΕφΑθ 5522/91 ό.π., ΕφΘεσ 3690/1995 Αρμ 1996.218).

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, με την υπό κρίση αγωγή, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι εργαζόταν με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου ως ειδικευμένη εργάτρια-τεχνίτρια συναρμολόγησης ηλεκτρικών εξαρτημάτων στην α' εναγόμενη ΑΕ, της οποίας ο β' εναγόμενος ήταν Πρόεδρος του Δ.Σ., ο γ' εναγόμενος διευθύνων σύμβουλος και ο δ' εναγόμενος επιστάτης εργασίας. Ότι στις 5.10.1995 υπέστη εργατικό ατύχημα, τα περιστατικά του οποίου εκθέτει αναλυτικά, συνεπεία του οποίου ακρωτηριάστηκαν τα τέσσερα δάκτυλα του δεξιού χεριού της. Ενόψει τούτων, ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, εις ολόκληρον έκαστος, με προσωρινά εκτελεστή απόφαση, να της καταβάλουν το ποσό των 17.998.000 δρχ. (με επιφύλαξη 2.000 δρχ. προς παράστασή της ως πολιτικώς ενάγουσας στα ποινικά δικαστήρια) προς χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης της, νομιμότοκα από την επίδοση της αγωγής, καθώς και να καταδικαστούν αυτοί στη δικαστική δαπάνη της.

Με το παραπάνω περιεχόμενο και αίτημα η υπό κρίση αγωγή παραδεκτά εισάγεται προς εκδίκαση ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου και κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (άρθρ. 663

ΑΚ), είναι δε νόμιμη, σύμφωνα προς όσα αναπτύχθηκαν στη μείζονα σκέψη της απόφασης αυτής, στηριζόμενη στις περί αδικοπραξιών διατάξεις του ΑΚ.

Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω κατ' ουσία, δεδομένου ότι κατεβλήθη το νομίμως αναλογούν τέλος δικαστικού ενσήμου, με τις σχετικές προσαυξήσεις (η αγωγή υπόκειται σε δικαστικό ένσημο, γιατί βάση της δεν είναι ο ν. 551/1915, κατ' άρθρο 15 του οποίου απαλλάσσονται οι αγωγές του δικαστικού ενσήμου, αλλά βάση της συγκεκριμένης αγωγής είναι οι διατάξεις ΑΚ 914 επ. - βλ. Ντάσιο 414, Βλαστό, 1257). Οι εναγόμενοι, με τις εμπροθέσμως κατατεθείσες προτάσεις τους, αφενός αρνούνται την αγωγή, αφετέρου δε ισχυρίζονται ότι συνυπαίτια του ατυχήματος κατά ποσοστό 90% ήταν η ενάγουσα, ενώ οι β', γ' και δ'εναγόμενοι δεν νομιμοποιούνται παθητικά. Εκ των ισχυρισμών αυτών, ο πρώτος είναι νόμιμος, διότι η βαρύτητα του πταίσματος και η συνυπαιτιότητα του παθόντος λαμβάνονται υπόψη κατά την επιμέτρηση του ύψους της ηθικής βλάβης (βλ. Γεωργιάδη - Σταθόπουλου, ΑΚ, άρθρ. 932, αριθ. 22). Αν, αντίθετα, η αγωγή στηριζόταν στις διατάξεις του ν. 551/ 1915, που προβλέπουν την αποζημίωση της υλικής ζημίας του παθόντος εργατικό ατύχημα, δεν θα είχε εφαρμογή η ΑΚ 300, γιατί το θέμα της συνυπαιτιότητας ρυθμίζεται αποκλειστικά από το ν. 551/1915 (βλ. ΑΠ 1026/1980 ΝοΒ 29.345, ΕφΘεσ 2047/1990 Αρμ 1990/568, ΕφΘεσ 72/1998 ΝομΕργΔικ 4.1259).

Αντίθετα, ο δεύτερος ισχυρισμός συνιστά άρνηση της αγωγής και όχι ένσταση (βλ. ΑΠ 351/79 ΝοΒ 27.1427, ΕφΑθ 7010/80 ΝοΒ 29.120).

Από την εκτίμηση της ένορκης κατάθεσης των μαρτύρων απόδειξης και ανταπόδειξης που εξετάστηκαν στο ακροατήριο του Δικαστηρίου (βλ. πρακτικά), τα με επίκληση προσκομιζόμενα από τους διαδίκους έγγραφα, μεταξύ των οποίων και φωτογραφίες, οι οποίες κατά νόμο (άρθρ. 444 αριθ. 3 του ΚΠολΔ) θεωρούνται επίσης ιδιωτικά έγγραφα, την επίδειξη του ακρωτηριασμένου χεριού της ενάγουσας στο Δικαστήριο, τις ομολογίες που συνάγονται από τις προτάσεις τους (άρθρ. 261 ΚΠολΔ), τα έγγραφα της ποινικής δικογραφίας, τα οποία κατ' άρθρ. 395 ΚΠολΔ εκτιμώνται από το Δικαστήριο ως δικαστικά τεκμήρια (πρβλ. ΑΠ 820/1973 ΝοΒ 22.327, ΑΠ 142/ 83 ΕλλΔνη 24.643, ΕφΑθ 2811/86 ΕΣυγκΔ ΙΔ' 310, Φραγκίστα, Δίκ. Αποδ., σελ. 190) και από τα διδάγματα της κοινής πείρας, τα οποία το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη αυτεπάγγελα (άρθρ. 336 παρ. 4 Κ ΠολΔ), αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η ενάγουσα εργαζόταν, από την 1.9.1998, με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, στην επιχείρηση (εργοστάσιο ηλιακών θερμοσιφώνων) της α' εναγομένης ανώνυμης εταιρίας, ως εργάτρια-τεχνίτρια συναρμολόγησης ηλεκτρικών εξαρτημάτων. Ο β' εναγόμενος ήταν ο πρόεδρος του Δ.Σ. της Α.Ε. αυτής, ο δε γ' εναγόμενος - γιος του προηγούμενου Διευθύνων Σύμβουλος αυτής, ενώ ο δ' εναγόμενος - παρά την επίσημη ιδιότητά του ως ηλεκτροσυγκολλητή β' τάξεως (κατά δήλωση της εργοδότριας στην Επιθεώρηση Εργασίας Ημαθίας) - εκτελούσε χρέη επιστάτη, εργοδηγού και συντηρητή των μηχανημάτων του εργοστασίου. Στις 5.10.1995, η ενάγουσα εργαζόταν στη λεγόμενη "μικρή" πρέσσα, κατασκευάζοντας "ποδαράκια" θερμοσιφώνων. Η πρέσσα αυτή λειτουργούσε με δύο τρόπους α) τον χειροκίνητο (ο εργάτης πατά ταυτόχρονα δύο κουμπιά για να "κλείσει" η πρέσσα, αφού έχει τοποθετήσει τη λαμαρίνα στο καλούπι) και β) τον ποδοκίνητο (ο εργάτης πατά ένα ποδομοχλό, που φέρει προστατευτικό κέλυφος, για να "κλείσει" η πρέσσα). Ο δεύτερος τρόπος λειτουργίας είναι άκρως επικίνδυνος, γιατί ο εργαζόμενος έχει τα χέρια του ελεύθερα και μπορεί αυτά κατά λάθος να "πιαστούν" στην πρέσσα, πρέπει δε να χρησιμοποιείται σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις (μόνον όταν η λαμαρίνα, που μορφοποιείται στην πρέσσα, είναι τόσο μεγάλη, ώστε να είναι ανέφικτο το πάτημα των κουμπιών). Ωστόσο, το πλεονέκτημα, για τον εργοδότη, του ποδοκίνητου τρόπου λειτουργίας είναι ότι ο εργαζόμενος παρουσιάζει, χρησιμοποιώντας τον, σαφώς μεγαλύτερη παραγωγικότητα ("κτυπήματα" ανά ώρα). Την ημέρα εκείνη (5.10.1995), ο επιστάτης - δ' εναγόμενος ρύθμισε το είδος του καλουπιού και τον ποδοκίνητο τρόπο λειτουργίας της πρέσσας, κάλεσε δε την ενάγουσα να εργαστεί σ' αυτό, όμως περί ώρα 14.00 και ενώ πλησίον της "μικρής" πρέσσας βρισκόταν ο ίδιος ο β' εναγόμενος, επιθεωρώντας γενικά τη λειτουργία του εργοστασίου, η ενάγουσα, εκ λάθους της, πάτησε τον ποδομοχλό, ενώ το δεξί της χέρι βρισκόταν μέσα στην πρέσσα, προσπαθώντας να απομακρύνει μία ήδη μορφοποιηθείσα λαμαρίνα. Αποτέλεσμα του εμβολισμού του πιάστρου της πρέσσας ήταν να ακρωτηριαστούν τα τέσσερα δάκτυλα του δεξιού χεριού της (ο δείκτης στο ύψος της νυχοφόρου φάλαγγας, ο μέσος και ο παράμεσος στο ύψος της βασικής φάλαγγας, το δε μικρό δάκτυλο στο ύψος της μέσης φάλαγγας). Αστικά υπεύθυνοι για το παραπάνω εργατικό ατύχημα είναι όλοι οι εναγόμενοι, δηλαδή η εργοδότρια εταιρία, ο πρόεδρος του Δ.Σ. αυτής, ο διευθύνων σύμβουλος της, καθώς και ο επιστάτης-προσθηθείς της εταιρίας, ο οποίος έφερε την άμεση ευθύνη της λειτουργίας του εν λόγω μηχανήματος, διότι παρέλειψαν να λάβουν όλα τα απαιτούμενα εκ του νόμου (άρθρ. 5 π.δ. 152/1978 "Περί μέτρων υγιεινής και ασφαλείας των εργαζομένων εις πιεστήρας δι' εκκέντρου και παρομοίους τοιούτους") μέτρα, ιδίως δε να ρυθμίσουν την

πρέσσα έτσι ώστε να λειτουργεί μόνο κατά τον ασφαλή χειροκίνητο τρόπο και ενημερώνοντας την ενάγουσα να χρησιμοποιεί μόνο τον τρόπο αυτό, για να προφυλάσσει τα χέρια της ή τοποθετώντας στην πρέσσα μηχανισμό απομάκρυνσης του σώματος (βλ. την υπ' αριθ. 25/15.3.96 Έκθεση Αυτοψίας της Διεύθυνσης Απασχόλησης Ημαθίας), συνετέλεσε όμως στην επέλευση του ατυχήματος και η αμέλεια της παθούσας-ενάγουσας.

Την ημέρα του ατυχήματος η ενάγουσα ήταν ηλικίας 45 ετών, μέχρι τότε δε εργαζόταν συνεχώς ως βιομηχανική εργάτρια στη Γερμανία και την Ελλάδα. Έκτοτε (5.10.95), παραμένει ισόβια ανάπηρη, λαμβάνοντας από το ΙΚΑ μια μικρή σύνταξη αναπηρίας (54.530 δρχ - βλ. την υπ' αριθμ. 25638/1997 απόφαση του Περιφερειακού Διευθυντή ΙΚΑ Θεσσαλονίκης), αδυνατεί δε -σημειωτέον ότι είναι δεξιόχειρας- να εργαστεί και πάλι ως εργάτρια ή να καλλιεργήσει τα (15 στρεμμάτων) χωράφια που διαθέτει ο σύζυγός της, ενώ εκτελεί τις οικιακές εργασίες με πολύ κόπο. Επίσης, συνεπεία του ακρωτηριασμού της, πάσχει από ψυχολογικά προβλήματα (αντιδραστική κατάθλιψη), αλλοιώθηκε η προσωπικότητά της (αναγκαστικός περιορισμός κοινωνικών δραστηριοτήτων) και παρακολουθείται για τα θέματα αυτά από ψυχίατρο του ΙΚΑ. Ωστόσο, η ενάγουσα έλαβε από την "Α.Π.", ως ασφαλιστική αποζημίωση, το ποσό των 641.000 δρχ., έπειτα από ιδιωτική ασφάλιση υπέρ των εργαζομένων, στην οποία είχε οικειοθελώς προβεί η εργοδότης - α' εναγομένη, η οποία και κατέβαλε τα σχετικά ασφάλιστρα. Ενόψει τούτων, το Δικαστήριο κρίνει ότι σαφώς η ενάγουσα υπέστη βαριά ηθική βλάβη, το ύψος της οποίας - λαμβανομένων υπόψη των όρων του άρθρ. 932 ΑΚ (ηλικία παθούσας, βαρύτητα ακρωτηριασμού, συνυπαιτιότητα, βαρύτητα του πταίσματος, δεξιοχειρία, ψυχολογικές συνέπειες, οικονομική της κατάσταση, ιδιωτική ασφάλιση με έξοδα της εργοδότης κλπ.) πρέπει να προσδιοριστεί στο εύλογο ποσό των 9.000.000 δραχμών.

Συνακόλουθα, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, ως κατ' ουσία βάσιμη, η αγωγή και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι - εις ολόκληρον έκαστος - να καταβάλουν στην ενάγουσα το ποσό των 8.998.000 δραχμών (συνυπολογιζομένης της επιφύλαξης των 2.000 δρχ.), νομιμότοκα από την επίδοση της κρινομένης αγωγής μέχρι την εξόφληση.

Επιπλέον, το Δικαστήριο κρίνει ότι συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι (οικονομική αδυναμία της ενάγουσας), που επιβάλλουν την κήρυξη της απόφασης ως προσωρινά εκτελεστής για το ποσό των 5.000.000 δρχ. Τέλος, τα δικαστικά έξοδα της ενάγουσας βαρύνουν τους εναγόμενους που χάνουν τη δίκη (άρθρ. 176 και 191 παρ. 2 ΚΠολΔ), όπως ειδικότερα στο διατακτικό.